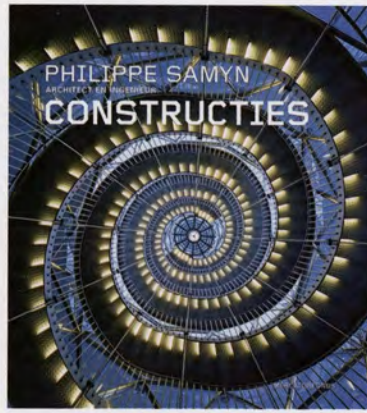

PHILIPPE SAMYN: CONSTRUCTIES

Zou het kunnen dat architect Philippe Samyn zelf de kaftfoto gekozen heeft voor het vuistdik boek dat het Mercatorfonds over zijn werk gepubliceerd heeft? Zo ja, dan is dit typerend voor zijn ingesteldheid. Indien niet, dan verdient diegene die deze oogverblindende foto selecteerde alle lof, want een betere blikvanger kan men zich nauwelijks voorstellen. Hij resumeert het werk van Samyn op wonderlijk doeltreffende wijze: een hoge techniciteit gekoppeld aan meeslepende poëzie.

Constructies van Philippe Samyn, architect en ingenieur, kennen wij allemaal, omdat zij zo sterk in het oog springen, veeleer dan dat de naam van de architect een belletje zou doet rinkelen. Om het geheugen even op te frissen: Samyn ontwierp de overkapping van het spoorwegstation van Leuven, het boogvormig wegrestaurant over de autosnelweg bij Nijvel, het station Erasmus van de Brusselse metro en, misschien het meest bekend, maar niet het best bereikbaar, de Zuidpoolbasis Prinses Elisabeth. Dit naast nog honderden realisaties die voor het merendeel in dit boek aan bod komen. Noem het in geen geval een oeuvrecatalogus van Philippe Samyn, want dit is het inderdaad niet. Pierre Puttemans, zelf architect en auteur van meerdere standaardwerken over architectuur in ons land, stelde een representatieve selectie samen van al dan niet uitgevoerde ontwerpen. Die uitverkoren werken bracht hij samen tot een Anthologie, letterlijk een bloemlezing, niet echt een verrassende term als men weet dat Puttemans ook dichter is en dat hij bij Samyn een poëtische onbevangenheid voorvoelt. De fotografie is uiterst verzorgd en elk ontwerp wordt aan de hand van een korte heldere tekst geduid. Hierin aarzelt de auteur niet om het werk waar nodig in een historisch perspectief te plaatsen. Samyn is vernieuwend, maar trekt zijn neus niet op voor traditie en verwijzingen wanneer hij dat nodig acht. Complexiteit in de uitvoering staat vaak in combinatie met de rechtlijnigheid van het basisconcept. Dat maakt er het aflezen van de plannen voor een leek niet eenvoudiger op. Dat is wel even op de tanden bijten, maar de schitterende foto's en simulaties maken heel veel goed.

De Anthologie wordt voorafgegaan door een tweetal diepgravende essays. Het betoog van ingenieur Pierre Spehl over De Kunst van de Ingenieur heb ik, na een korte poging, naast mij neer moeten leggen. Oude Euclidische nachtmerries staken dreigend de kop op. Daarentegen heb ik mij ten volle kunnen verdiepen in het essay van Pierre Puttemans waarin hij Philippe Samyn en zijn intenties analyseert, zo helder als de complexiteit van het onderwerp het toelaat. Hij plaatst het werk in zijn historisch perspectief niet enkel ten opzichte van het modernisme en haar contemporaine uitlopers. Zo wijst hij op een aantal vernieuwende constanten in dit zeer diverse werk, zoals de ecologische dimensie. Deze bezorgdheid voor het milieu slaat niet enkel op de aandacht voor de recycleerbaarheid van materialen, maar ook op het optimaliseren van hun gebruik, en dit al in de vroegste fase van het concept. Daarin ziet Put-

*Pierre Puttemans
en Pierre Spehl
Philippe Samyn – architect
en ingenieur – Constructies
480 blz.
1.350 illustraties in kleur
28 x 25 cm
Ook beschikbaar in het Frans
en het Engels
79,95 euro
Mercatorfonds*

temans een verwijzing naar de theoretische boodschap van Henry Van de Velde die, na het temmen van zijn Art Nouveau-demonen, bleef hameren op het 'rationeel concept' in de architectuur en de vormgeving in het algemeen. Bij Samyn wordt dit de 'rationele poëzie van het bouwen' en dit opent

totaal nieuwe perspectieven.

Eigenaardig genoeg komen wij over de warme persoonlijkheid die wij bij Samyn vermoeden heel weinig te weten. Wie daarop gerekend had bij het lezen van een gesprek dat op de Anthologie volgt komt bedrogen uit. Het gesprek wordt gevoerd met SAI en dat staat voor Philippe Samyn & Partners, Architects and Engineers, de bvba die hij in 1980, als startend ingenieur, oprichtte. Wij horen Samyn en Denis Mélotte, een van zijn tien vennoten, de standpunten van het bureau vertolken, maar zijn eigen stem klinkt hier niet door.

Het functioneren van de groep wordt zeer goed en professioneel uit de doeken gedaan, net als de genese van een project. Elke constructie moet geoptimaliseerd worden tot een compleet organisme. Er bestaat geen SAI-formule, maar elk dossier wordt als een prototype behandeld en elk project wordt bij wijze van spreken als dusdanig beschouwd. De boodschap klinkt helder en een beetje nadrukkelijk.

En daar missen wij de persoonlijke toets van Philippe Samyn, dat poëtische dat in tal van werken afleesbaar is, zoals het gebruik van meer dan tweeduizend kindertekeningen als een fris patchwork op één van de wanden van zijn zeer lineaire brandweerkazerne te Houten (Nederland). Daar moet de man toch zelf iets over vertellen hebben. Heel wat vondsten getuigen van een onbevangenheid in het concipiëren, zowel het massaal gebruik van gerecycleerde houten ramen in de gevel van een gebouw van de Europese Unie, als de glooiende lijn van een voetgangersbrug of het gebruik van traditionele Afrikaanse technieken in een schoolgebouw te Lubumbashi. De voorbeelden zijn legio en hij moet er nog veel meer in gedachten hebben. Spijtig genoeg wordt ons die blik achter de schermen niet gegund.

Wij moeten het dan maar stellen met hetgeen wel gezegd en vooral getoond wordt. Die oogst is niet te versmaden. Als voorbeeld, ons uitgangspunt van daarnet: de kaft van het boek. Het onverklaarbare beeld stelt inderdaad een uitgevoerd project voor; een bestaande constructie. Het is een inkt in de trap en toren van het Glazen Huis te Lommel. In de dertig meter hoge kegelvormige structuur passen twee wenteltrappen. 's Nachts geeft de verlichting onderaan elke trede het geheel een feestelijk uitzicht, terwijl het aan rationaliteit niets moet inboeten. Een beeld om nooit te vergeten. Was het niet Le Corbusier die de architectuur bestempelde als 'un jeu magnifique'?

Rik Sauwen